

**КОМУНАЛЬНИЙ ЗАКЛАД ВИЩОЇ ОСВІТИ
«Вінницький гуманітарно-педагогічний коледж»**

ВІСНИК

**НАУКОВО-МЕТОДИЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ
ВІННИЦЬКОГО ГУМАНІТАРНО-ПЕДАГОГІЧНОГО
КОЛЕДЖУ**

ВИПУСК № 3 (41)

**«ВІЛЬНИЙ СЕРЕД НЕВОЛИ І СВЯТИЙ СЕРЕД ПЕКЛА» :
ДО 300-РІЧЧЯ ВІД ДНЯ НАРОДЖЕННЯ Г. С. СКОВОРОДИ**

300
років з дня народження

**СВІТ
СКОВОРОДИ**

Вінниця – 2022

ВІСНИК НАУКОВО-МЕТОДИЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ
Вінницького гуманітарно-педагогічного коледжу
ВИПУСК № 3 (41)

Свідоцтво про державну реєстрацію
друкованого засобу масової інформації
Серія ВІД № 1065-423-ПР від 24 грудня 2019 року
Журнал

(науково-виробничий, навчальний, довідковий)

Журнал присвячений висвітленню широкого спектру теоретичних та прикладних проблем педагогіки, психології, окремих методик та філології, підтримує традиції інтеграції вишівської науки з практикою, сприяє поширенню досвіду наукової, науково-педагогічної та виробничої діяльності, становленню кадрів вищої кваліфікації; розрахований на спеціальну категорію читачів, зокрема педагогічних та науково-педагогічних працівників закладів вищої, середньої та дошкільної освіти, здобувачів освіти та молодих науковців.

Вісник заснований у січні 2012 року, виходить 3 рази на рік
Мова видання: українська, російська, англійська, німецька

Тематичні напрями Вісника:

- ❖ Інтеграція науки та практики як механізм ефективного розвитку
- ❖ Педагогічні та лінгвістичні аспекти викладання
- ❖ Германістика та славістика у сучасному науковому просторі
- ❖ Психолого-педагогічні умови формування та розвитку особистості вихованця
- ❖ Лабораторія педагогічної майстерності та професійного саморозвитку педагога
- ❖ Challenges in Education
- ❖ Відомі імена року
- ❖ Конкурси
- ❖ Рецензії

Номер затверджено на засіданні Вченої ради
КЗВО «Вінницький гуманітарно-педагогічний коледж»
Протокол № 4 від 17 листопада 2022 року

Головний редактор: директор КЗВО «Вінницький гуманітарно-педагогічний коледж», спеціаліст вищої категорії, викладач-методист Войцехівський К.Ф.;
відповідальний редактор: методист коледжу, спеціаліст вищої категорії, викладач-методист, Руда Т.В., **медіа-редактор:** к.пед.н., доц. Марценюк О.Г.

Редакційна колегія: д.пед.н., проф. Мисліцька Н.А., д.філ.н. Войцехівська Н.К., к.філ.н., доц. Січкар С.А. (Уманський державний педагогічний університет ім. П. Тичини), спеціаліст вищої категорії, викладач-методист Когутюк О.В.

Відповідальність за зміст статей несуть автори
Матеріали видаються в авторській редакції

В 53 Вісник науково-методичних досліджень Вінницького гуманітарно-педагогічного коледжу/[ред.кол. : Войцехівський К.Ф. (гол.ред) та інші]. Вінниця : Вінницька міська друкарня, 2022. Випуск 3(41). 137с.

ЗМІСТ

СЛОВО РЕДАКТОРА: Рада молодих вчених. Бузенко І.Л., Сорочан А.М..... 5

ПИТАННЯ СУЧАСНОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ЕТНОПЕДАГОГІКИ ТА ЕТНОКУЛЬТУРИ

БАЛИНСЬКА Н.П. СВЯТКОВО-ОБРЯДОВА КУЛЬТУРА ЯК ЗАСІБ ЗБЕРЕЖЕННЯ ТРАДИЦІЙ Й ЗВИЧАЇВ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДУ	7
ДРОВОЗЮК Л.М. ІНТЕГРАЦІЯ ЗМІСТУ ОСВІТИ У ШКОЛАХ УКРАЇНИ: ІСТОРИЧНИЙ ДОСВІД	11
БІЛОУС Л. П. АКТИВІЗАЦІЯ ПІЗНАВАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ УЧНІВ НА УРОКАХ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ І ЛІТЕРАТУРИ	16
ГАВРИЛЮК АНАСТАСІЯ РОЗВИТОК ТВОРЧОГО МИСЛЕННЯ ЗДОБУВАЧІВ ПОЧАТКОВОЇ ОСВІТИ НА УРОКАХ МОВНО-ЛІТЕРАТУРНОЇ ОСВІТНЬОЇ ГАЛУЗІ.....	23
ГОРДІЙ Ю.В. АРТ-ТЕРАПІЯ В ЗКЛАДАХ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ В УМОВАХ ВІЙНИ.....	28
ГУЛЯС Н. М. ПАТРІОТИЧНЕ ВИХОВАННЯ МОЛОДІ В УМОВАХ СЬОГОДЕННЯ	33
ЛАТУША Н. В., СТАСЕНКО А. М. СУТНІСТЬ ІСТОРИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ВИКЛАДАЧА СУСПІЛЬНО-ГУМАНІТАРНИХ ДИСЦИПЛІН	37
МАСЮТА НАДІЯ ЗНАЧЕННЯ ГРИ ДЛЯ РОЗВИТКУ ДОШКІЛЬНИКА	42
МАШТАЛЯР Й.Ф. АДАПТАЦІЯ ЗАРУБІЖНИХ МУЗИЧНО-ПЕДАГОГІЧНИХ СИСТЕМ ТА КОНЦЕПЦІЙ В ПРОЦЕСІ ЗАГАЛЬНОГО МУЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ В УКРАЇНІ	45
ОБОДЯНСЬКА Н. П. МИСТЕЦТВО І ФОНЕТИКА: ІНТЕГРОВАНІЙ ПІДХІД У НАВЧАННІ ФОНЕТИКИ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ.....	52
ОСАДЧУК А.С. ДІТИ ТА ЗБРОЙНІ КОНФЛІКТИ: НОРМАТИВНО-ПРАВОВА БАЗА	54
ШИЯН Д. О., ДЄВОЧКІНА Г. В. ОСОБЛИВОСТІ ГРАМАТИЧНОЇ КАТЕГОРІЇ ЧИСЛА ІМЕННИКІВ В АНГЛІЙСЬКІЙ ТА УКРАЇНСЬКІЙ МОВАХ	56
ДОЦЕНКО В.П. ФІЗИЧНА КУЛЬТУРА VS ФІЗИЧНЕ ВИХОВАННЯ	59

ПРОБЛЕМИ СТВОРЕННЯ ЕФЕКТИВНОГО ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА

ФЕДОРЧУК НАТАЛІЯ ФАХОВА ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ ДО РЕАЛІЗАЦІЇ КОНЦЕПЦІЇ НУШ: СУЧАСНІ ПІДХОДИ ТА ПРІОРИТЕТИ.....	64
--	----

БУГА О. І. ДІЛОВА ГРА ДЛЯ ВИВЧЕННЯ ЕКОНОМІЧНИХ ДИСЦИПЛІН ЯК СКЛАДОВА ФОРМУВАННЯ ІННОВАЦІЙНОГО ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА	69
ГАЛЬЯНОВА О.А. ВИКОРИСТАННЯ ПРОЕКТНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ У ПРОФЕСІЙНІЙ ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ ВЧИТЕЛІВ	74
ГАРГАУН Н. М. ФОРМУВАННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ КУЛЬТУРИ МОЛОДШИХ СПЕЦІАЛІСТІВ ТЕХНІКІВ-ЕЛЕКТРИКІВ У ПРОЦЕСІ ФАХОВОЇ ПІДГОТОВКИ	78
ГУБЕЛЮК АННА ВИКОРИСТАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ МЕТОДІВ НАВЧАННЯ НА УРОКАХ МАТЕМАТИКИ В ПОЧАТКОВИХ КЛАСАХ ПІД ЧАС ГРУПОВОЇ РОБОТИ	81
БЕВЗ В.В., З ДОСВІДУ ВИКОРИСТАННЯ НОВІТНІХ ТЕХНОЛОГІЙ В ПРОЦЕСІ ВИКЛАДАННЯ ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНИХ ДИСЦИПЛІН	87
КУЗЬМИНСЬКА Д. М. ПРОГРАМА РОЗВИТКУ КРЕАТИВНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ ЗАСОБАМИ НАСТІЛЬНИХ ІГОР	91
ЛАВРЕНЧУК АНДРІЙ ОСНОВНІ ШЛЯХИ ФОРМУВАННЯ СОЦІОКУЛЬТУРНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ ПІД ЧАС ОРГАНІЗАЦІЇ КУЛЬТУРНО-ДОЗВІЛЛЄВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ У КЗВО «ВІННИЦЬКИЙ ГУМАНІТАРНО-ПЕДАГОГІЧНИЙ КОЛЕДЖ»	98
СТЕЦЮК І.В. ВИКОРИСТАННЯ ХУДОЖНІХ ФІЛЬМІВ ЯК ДИДАКТИЧНОГО ЗАСОБУ ВИВЧЕННЯ ПРЕДМЕТІВ ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНОГО ЦИКЛУ	102

ВІДОМІ ІМЕНА \ РЕЦЕНЗІЇ

ДУДКЕВИЧ Н. Г., НЕНЧИНСЬКА Л. В., РОМАНУХА Ю. В., УСНИЙ ЖУРНАЛ НА ДОПОМОГУ ВЧИТЕЛЮ-СЛОВЕСНИКУ	107
КАМЕНЮК МИХАЙЛО НА СТОРІНКАХ ЖІНОЧОГО РОМАНУ... ТАКИЙ НЕОЧІКУВАНИЙ СЕАНС	111
ОМЕЛЯНЧИК Т.Г. ВОНИ СТВЕРДЖУЮТЬ МИР І ДОБРО НА ЗЕМЛІ	114
РОКІЩКА І.А. ЗРАЗОК СЛУЖІННЯ МУЗИЦІ, НАРОДУ І ДЕРЖАВІ : ІГНАЦІ ЯН ПАДЕРЕВСЬКИЙ	119
КІСЕЛЬОВ Д. Л. ХРОНІКА ІБСЕНІЗМУ: ДЖОРДЖ БЕРНАРД ШОУ	123
БАГРІЙ ТЕТЯНА ГЕТЬМАН ІВАН МАЗЕПА ЯК ТРАДИЦІЙНИЙ ОБРАЗ УКРАЇНСЬКОЇ І СВІТОВОЇ ЛІТЕРАТУРИ ХІХ ст.	129
ЗІНЬКО М.Л., ДЕМКО Н.О. ЖИТТЯ В МУЗИЦІ ТА МУЗИКА В ЖИТТІ: Історія пісні, яка змінила світ	132
ВИМОГИ до підготовки науково-методичних статей Збірника «ВІСНИК НАУКОВО-МЕТОДИЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ» Вінницького гуманітарно-педагогічного коледжу»	138

СЛОВО РЕДАКТОРА

Пропонуємо продовжити розмову, яку ми розпочали на шпальтах попереднього Випуску Вісника, про місію педагога в умовах воєнного стану.

XXI століття асоціюється з бурхливим розвитком науки й техніки, соціально-економічною інтеграцією різних країн світу, поширенням інформаційних технологій, міжнародною мобільністю. Усе це наслідок глобалізаційних впливів на людство. Сьогодні весь світ прагне інкорпоруватися в єдине суспільство, але зворотним боком глобалізаційних явищ, на жаль, є загострення міжнаціональних конфліктів, економічна криза, деформування моральних ціннісних орієнтацій тощо.

Вплив глобалізації відчувається у сфері науки й освіти та проявляється як у позитивному, так і в негативному аспекті. На думку учених глобальна освіта може розглядатися як кардинальна парадигма нового століття, що передбачає випереджальний характер освіти, її спрямованість у майбутнє, неупереджене світосприйняття, засноване на гуманізації, гуманітаризації та демократизації освітнього процесу. «Глобальна освіта спрямовується на формування людини майбутнього за допомогою різноманітних інформаційних процесів у системі — людина – суспільство – природа [Кузь В.Г.]. Але війна вносить свої корективи й не зважати на них неможливо.

Початок російської агресії й розгортання повномасштабного вторгнення ворожих військ на теренах суверенної української держави змінили кожного з нас. Ми науковці, вчителі, студенти, але поруч з усіма перерахованими вище соціальними ролями з'явилася прикладка «волонтер». Це не звичайне бажання чи примха – це нові реалії.

Феномен волонтерства виник і поширився ще в 2014 році, коли громадяни нашої країни, переважно молодь, шляхом мирних демонстрацій показували свою позицію тодішній проросійській владі. Люди об'єднуються, щоб триматися й пережити ці важкі часи. Про волонтерський рух в Україні із захопленням говорять у багатьох країнах світу, називаючи це явище унікальним. На нашу думку, першочергове завдання педагогів у воєнний час – показати власним прикладом, як формується чітка громадянська позиція. Наразі важливо не просто говорити про патріотизм, а виховувати його в дії, підтримуючи Збройні Сили України.

На базі нашого навчального закладу, КЗВО «Вінницький гуманітарно-педагогічний коледж» протягом лютого-березня 2022 року було сформовано волонтерський осередок «В єдності сила». А вже після відновлення звичного формату навчання, офлайн, викладачі й студенти коледжу активно долучилися до різноманітних ініціатив, спрямованих на допомогу військовим і цивільним, котрі постраждали внаслідок російської агресії. Подаємо опис наймасштабніших волонтерських подій у стінах нашого коледжу.

У вересні реалізований проєкт – благодійний аукціон книг «Маленькі кроки заради великої перемоги», – який дозволив зібрати 10 тис грн. на потреби ЗСУ. А юні вихованці мовної школи «Grade» підготували сувеніри для мужніх воїнів, через які висловили усе тепло і ніжність до наших захисників.

У жовтні організовано виготовлення окопних свічок спільно з ГО «Подільська Ластівка» (Вінницька обласна станція юних натуралістів). Окопні свічки - це єдина альтернатива освітлення та обігріву невеликого приміщення на фронті. Задля отримання

додаткових коштів на виготовлення окопних свічок було оголошено збір макулатури, що пройшов успішно й дав змогу готувати нову партію свічок для тих, хто на передовій.

З особливою атмосферою в листопаді проходили майстер-класи з розпису екоторбин, участь у яких активно брали не лише члени коледжної родини, а й діти з особливими освітніми потребами із ГО «Сонячні діти Херсонщини» та «Сонячні діти Вінниччини».

Помітно, що подібні заходи (колективна творча справа) зближують, дозволяють відчувати власну значущість й підтримку оточення. Таким чином, розвиваємо дрібну моторику, креативність, уміння комунікувати. Так відбувається самоідентифікація як представників певної національності. І нехай оновлена Україна вкотре виникає на крові й кістах, але ми віримо, що це нація відважних, незламних, волелюбних й надзвичайно працьовитих людей. Спільні цілі споконвіку допомагали єднатися, а «сила народу в єдності, згуртованості, відданості своїй Батьківщині», як ще століття тому писав Великий Каменярь – Іван Якович Франко.

*З повагою та шаною,
члени Ради молодих учених коледжу,
Бузенко І.Л. та Сорочан А.М.*

ДІЛОВА ГРА ДЛЯ ВИВЧЕННЯ ЕКОНОМІЧНИХ
ДИСЦИПЛІН ЯК СКЛАДОВА ФОРМУВАННЯ
ІННОВАЦІЙНОГО ОСВІТЬОГО СЕРЕДОВИЩА

УДК 33:794]:[37.001.895

БУГА О. І.

*кандидат педагогічних наук, старший викладач
факультету педагогіки та фінансово-економічної діяльності
КЗВО «Вінницький гуманітарно-педагогічний коледж»*

The article is sanctified to one of basic directions of complex modernisation of modern education in Ukraine is introduction in pedagogical practice of new information technologies and facilities of studies, that change not only the methods of acquisition of knowledge and abilities but also traditional forms of relations between students and educational object, id est forms of educational process and educational environment. A modern teacher becomes the simple not transmitter of knowledge, but organizer of educational process that provides the intensive methods of studies.

Key words: business game, active method of studies, information technologies, educational environment, playing cognitive activity.

Постановка проблеми. Сьогодні в Україні актуальною є проблема методики викладання економічних дисциплін. Ми стаємо свідками реформування системи вищої освіти. Все більша увага приділяється самостійній роботі студентів. Сучасний етап розвитку педагогіки вищої школи пов'язаний із міжнародною інтеграцією й інтеграцією вищої школи України у Європейський простір. У Національній доктрині розвитку освіти України в XXI столітті зазначено, що сьогодні виховання творчої соціально-активної особистості є стратегічним завданням системи освіти. Формування соціально активної особистості вимагає використання нестандартних форм педагогічної взаємодії. Однією з таких форм є гра як засіб розвитку творчого потенціалу фахівця. Ділова гра зародилася як інструмент пошуку управлінських рішень в умовах невизначеності та багатофакторності. Зараз ділові ігри використовують у навчальному процесі шкіл, вишів як педагогічну технологію або

один із методів активного навчання для вирішення виробничих, соціальних і психологічних завдань. Гра, на відміну від традиційних методів навчання, не лише передає певний обсяг знань, але насамперед розвиває здатність аналізувати, синтезувати й використовувати отриману інформацію. Технологія ігрових форм навчання, на думку П. Підкасистого та Ж. Хайдарова, спрямована на те, щоб навчити студентів усвідомлювати мотиви свого учіння, своєї поведінки у грі й у житті, тобто формувати мету й програми власної, як правило, глибоко прихованої у звичайній обстановці, самостійної діяльності та передбачувати її найближчі результати.

Одним з основних напрямків комплексної модернізації сучасної освіти в Україні є впровадження в педагогічну практику нових інформаційних технологій і засобів навчання, які змінюють не тільки способи придбання знань і умінь, а й традиційні форми відносин між студентами та навчальним предметом, тобто форми

навчального процесу та освітнє середовище. Сучасний викладач стає не простим передавачем знань, а організатором освітнього процесу, що забезпечує інтенсивні методи навчання. Стрімке зростання інформатизації суспільства, швидкий розвиток науки, техніки і виробництва, що відбуваються в усьому світі й в Україні, потребують якісного піднесення інтелектуального потенціалу молоді [4, с. 3].

Аналіз останніх досягнень і публікацій. Перегляд останніх досліджень і публікацій засвідчив, що використання інноваційних методів є предметом дослідження в працях О. Арламова, М. Бургіна, В. Журавльова, В. Загвязинського та інших. Ефективність використання рольових ігор у навчально-виховному процесі висвітлено в роботах таких науковців, як В. Артемов, П. Бех, В. Бухбиндер, Г. Китайгородська, Н. Матвєєва, Н. Побірченко, О. Пометун, Л. Пироженко, Г. Селевко та інших. Загальнодидактичний аспект ігрової форми занять розкрито в роботах М. Кларіна. Зокрема, автор наголошує, що діловим іграм притаманна творчість, яка має імпровізаційний та активний характер; емоційність, суперництво й конкуренція; наявність прямих або опосередкованих правил, які відтворюють зміст гри, логічну послідовність її розвитку [1].

На гру як метод активного навчання звертали увагу в своїх роботах К.Д.Ушинський, П.Ф.Лесгафт, А.С.Макаренко, В.О.Сухомлинський. Проте періодом активізації застосування гри стало включення її в систему освіти дорослих. Гра вийшла за межі дитячих колективів і була визнана повноправним методом навчання у вищій школі.

Протягом останніх десятиліть дидактичну гру досліджували Н.К.Ахметов, О.О.Вербицький, А.А.Деркач, В.А.Кан-Калик, А.Й.Капська, І.І.Кобиляцький, О.Г.Квасова, І.Б.Коротяєва, Н.М.Коряк, Ю.М.Кулюткін, П.С.Нечепоренко, П.І.Підкасистий, В.Г.Семенов, Н.М.Страздас, А.А.Тюков, Ж.С.Хайдаров, О.Г.Хоменко, О.Г.Штепа, Л.С.Шубіна, С.Ф.Щербак, П.М.Щербань та інші.

Аналіз літератури засвідчує, що у вітчизняній педагогічній науці відсутні усталені погляди на цей феномен. Зокрема, відзначається надмірна різноманітність підходів до класифікації ігор взагалі і дидактичних зокрема, що призводить до невизначеності при створенні методичних розробок. Так, наприклад, часто спостерігається ототожнення ділової та рольової ігор, хоча вони мають різні сфери застосування та потребують так само різних організаційно-педагогічних підходів.

Протягом останніх десятиліть ділові ігри досить широко проникали у виробництво, громадську діяльність, економіку, теорію управління, освіти, це підтверджують численні наукові дослідження та літературні публікації. Серед цих робіт можна виділити ті, які є основними при конструюванні та використанні ділових ігор. Насамперед це роботи авторів: Ю. Арутюнова, М. Бірштейн, Н. Борисової, В. Буркова, С. Ємельянова та А. Іванівського, В. Комарова, І. Ладенко, Л. Матросової, В. Платова, В. Трайнева та ін. У працях останнього виділені основні характеристики навчальної ділової гри, подано розгорнутий аналіз проблеми впровадження навчальних ділових ігор у процес навчання. Психологічна сторона використання ділових ігор відображена в роботах А. Вербицького. В. Єфімовим та Г. Пельманом

зроблено спробу визначити місце ділової гри з загальної системи ігор. Ціла низка робіт пов'язана з використанням ділових ігор у конкретній галузі науки, техніки, виробництва. Окремо слід згадати про розробки, пов'язані із застосуванням методів ігрового навчання у сфері вищої освіти. Так, у роботах А. Вербицького, Л. Іваненко та І. Сироежина пропонується схема застосування ділових ігор і визначається їх місце в системі вищої освіти. На жаль, спеціальних досліджень, пов'язаних із використанням ділових ігор у навчанні студентів педагогічних спеціальностей не так уже й багато.

Ігрова пізнавальна діяльність допомагає викладачеві сформувати у студентів певну систему вмінь і навичок, які сприяють підвищенню якості підготовки майбутніх фахівців. Основними педагогічними завданнями сьогодні є формування пізнавальної активності, інтересу учнів до професії, залучення їх до процесу самовиховання. Не менш важливим є завдання комунікативного характеру, адже процес навчання відбувається в умовах спілкування педагога і студента.

Мета статті полягає у застосування ділових ігор для вивчення економічних дисциплін, активізації навчально-пізнавальної діяльності студентів за допомогою ділових ігор, приведення рівня професійної підготовленості майбутніх фахівців у відповідність з нормативними правовими актами та вимогами професійної діяльності.

Виклад основного матеріалу дослідження. Метод ділових ігор відомий з 17–18 століття, історія його виникнення описана в літературі. Ділова гра цього часу визначається як «військова або підприємницька». У 1970 – 1980 роках у країні відбувся спалах ділових ігор, різних

за методикою проведення. Це було пов'язано з появою поняття «людський фактор» як провідного в ефективній організації виробництва, що десь на 10 років відстало від фундаментального західного поняття «людський ресурс». Саме в цей період з'являються цілі школи навчальних ігор: Талліннська школа В. Тарасова, рольові ігри у тренінгу, ділові ігри в педагогіці. Новаторами в методиці викладання ділових ігор стали заклади вищої освіти. Налічується більше 1000 різних видів навчальних ігор.

На гру як метод активного навчання звертали увагу в своїх роботах К. Ушинський, П. Лесгафт, А. Макаренко, В. Сухомлинський. Проте періодом активізації застосування гри стало включення її в систему освіти дорослих. Гра вийшла за межі дитячих колективів і була визнана повноправним методом навчання у вищій школі.

Протягом останніх десятиліть дидактичну гру досліджували Н. Ахметов, О. Вербицький, А. Деркач, В. Кан-Калик, А. Капська, І. Кобиляцький, О. Квасова, І. Коротяєва, Н. Коряк, Ю. Кулюткін, П. Нечепоренко, П. Підкасистий, В. Семенов, Ж. Хайдаров, О. Хоменко, О. Штепа, Л. Шубіна, С. Щербак, П. Щербань та інші.

Аналіз літератури засвідчує, що у вітчизняній педагогічній науці відсутні усталені погляди на цей феномен. Зокрема, відзначається надмірна різноманітність підходів до класифікації ігор взагалі і дидактичних зокрема, що призводить до невизначеності при створенні методичних розробок. Так, наприклад, часто спостерігається ототожнення ділової та рольової ігор, хоча вони мають різні сфери застосування та потребують так само різних організаційно-педагогічних підходів.

Ігрова пізнавальна діяльність допомагає викладачеві сформулювати у студентів певну систему вмінь і навичок, які сприяють підвищенню якості підготовки майбутніх фахівців. Основними педагогічними завданнями сьогодні є формування пізнавальної активності, інтересу учнів до професії, залучення їх до процесу самоосвіти й самовиховання. Не менш важливим є завдання комунікативного характеру, адже процес навчання відбувається в умовах спілкування педагога і студента.

Ділова гра спрямована на розвиток умінь аналізувати конкретні практичні ситуації і приймати рішення, в ході гри розвивається творче мислення, а також шліфуються уміння асертивного спілкування.

З огляду на це важливим питанням є вироблення у учнів навичок знаходити вихід із різних господарських ситуацій і приймати оптимальні рішення нетрадиційним методом. Позитивним результатом у вирішенні зазначених питань є застосування у навчальному процесі активних методів навчання. Найбільш дієвим методом активізації навчального процесу, який викликає творче мислення у студентів, перетворює здобуті ними знання у знаряддя творчої професійної діяльності, є ділові ігри. У дидактиці діловими іграми прийнято називати динамічну імітацію реальних господарських чи інших ситуацій, яка за своїм змістом і методами реалізації відповідає практичній діяльності конкретних категорій працівників. Це дає змогу всебічно розвивати ділові задатки студентів і комплексно формувати необхідні знання і вміння, забезпечувати набуття навиків творчого використання ними теоретичних знань з метою вирішення конкретних господарських ситуацій.

Останнім часом ділові ігри знаходять широке застосування в різних галузях підготовки фахівців. В основі ділової гри лежить імітаційна модель, що реалізується завдяки діям учасників гри. На семінарських заняттях із практичним використанням ігрової технології відбувається поглиблення і закріплення знань студентів, удосконалюються вміння застосовувати їх на практиці. В цілому ігрова діяльність виконує такі функції: комунікативну (засвоєння діалектики спілкування), ігротерапевтичну (перемога труднощів, які виникають у різних видах життєдіяльності), діагностичну (сприяння самопізнанню), соціалізаційну (включення в систему суспільних відносин). Ділова гра дає можливість учням не боятись помилок і активізувати власний творчий потенціал. Учасники гри стають конкретними носіями виробничих відносин, які складаються в колективі.

Таким чином, серед зазначених функцій, які виконує ігрова технологія, значне місце посідає розвиток комунікативної компетенції.

Загальнодидактичний аспект ігрової форми занять розкритий у роботах М. В. Кларіна. Зокрема, автор наголошує, що діловим іграм притаманна: творчість, яка має імпровізаційний та активний характер; емоційність, суперництво та конкуренція; наявність прямих або опосередкованих правил, які відтворюють зміст гри, логічну послідовність її розвитку.

Ділову гру необхідно відрізняти від інших активних методів навчання та соціально-психологічного тренінгу. Треба визнати, що в цьому питанні існує велика плутанина: терміни вживаються недбало і часом такі різні методи як групова дискусія, рольові ігри та ділові ігри позначаються загальним поняттям „ділова гра”. Труднощі

полягають у відсутності тих теоретичних критеріїв, на основі яких можна було б проводити порівняння.

Ділові ігри можуть застосовуватися для навчання, діагностики індивідуальних особливостей їх учасників, організації процесу прийняття рішень, в дослідницьких цілях.

У навчальному процесі використовуються різні види ділових ігор. За головним призначенням їх поділяють на навчаючі й контролюючі якість засвоєння учнями матеріалу; за змістом і метою – на функціональні, які забезпечують вироблення вмінь, необхідних для керування відповідною галуззю господарства або господарським суб'єктом, і спеціальні, призначені для розвитку і набуття навиків прийняття рішень у конкретних умовах та ін.

Ділова гра – найефективніший метод навчання. Однак свою роль вона може відігравати тільки в тому випадку, коли тема гри, проблеми, які в ній вирішуються, тісно пов'язані з цілями і завданнями, що відповідають фахівцям певного профілю. Головним елементом ділової гри є визначення її теми і завдання.

Ділові ігри, які застосовуються для вивчення економічних дисциплін і використовуються в системі підготовки і перепідготовки фахівців, здебільшого, імітують організаційно-економічні взаємодії господарських суб'єктів та їхніх структурних елементів (зокрема і окремих осіб, які приймають рішення) у конкретних господарських ситуаціях. Метою ділових ігор є озброєння учнів вмінням знаходити відповідні рішення, виконувати розрахунки, оптимально вирішувати виробничі ситуації й обґрунтовувати своє рішення.

Ділові ігри використовуються як своєрідні моделі, призначені для

відтворення господарських процесів, виявлення та узгодження господарсько-економічних інтересів учасників цих процесів, для відпрацювання навиків обґрунтування і прийняття рішень, для розвитку, закріплення і контролю якості професійних знань і формування вмінь їх творчого використання в практичній діяльності. У процесі проведення ділових ігор відбувається тренування і самонавчання учасників гри.

Висновок. Запровадження ділових ігор у навчальному процесі вирішує такі завдання: розвиває практичне мислення студентів, уміння аналізувати ситуацію, приймати конструктивні рішення; змістом ділових ігор є імітація умов певних ситуацій, її динаміки, а також діяльність і взаємостосунки зайнятих в цьому особистостей; виконуючи вимоги гри, її учасники приймають професійні норми спілкування.

Ділові ігри бажано широко використовувати як метод навчання, виховання і розвитку майбутніх фахівців. У будь-якій грі розвивається увага, спостережливість, кмітливість. Сучасна дидактика звертаючись до ігрових форм навчання на заняттях, вбачає в них можливість ефективної взаємодії педагога і учня, продуктивної форми їх спілкування з властивими їм елементами змагання, непідробної цікавості. Необхідність раціональної побудови, організації і застосування рольових ігор у процесі навчання і виховання студентів вимагає ретельного і детального вивчення цього питання.

Тренування майбутніх фахівців в умінні аналізувати результати своїх рішень, знаходити помилки, вносити корективи в раніше прийняте рішення, в стратегію діяльності є головним у ділових іграх. Вони

вчать самокритичності, спроможності змінювати шаблонне мислення, сприяють “тренуванню у прийнятті рішень”, виробленню “професійного чуття”. Особливо важливим є вироблення таких умінь і навиків в умовах ринкових відносин, коли фахівцям необхідно самостійно приймати рішення, зважаючи на різні виробничі ситуації.

На даному етапі розвитку суспільства перед навчальними закладами постає проблема у підготовці висококваліфікованих,

конкурентоспроможних та зацікавлених до професії випускників. В даний час залишаються проблеми викладання економічних дисциплін, які обумовлені незацікавленістю багатьох викладачів відходити від традиційних методів викладання.

Даний метод дає змогу педагогу не тільки підготувати висококваліфікованого випускника, який має широкі професійні знання і уміння, а й мотивувати учнів до вивчення окремої дисципліни та професії в цілому.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ:

1. Кларін М. В. Інновації у світовій педагогіці: навчання на основі дослідження гри і дискусії / М. В. Кларін. – Рига, «Експеримент», 2007 – 327 с.
2. Педагогічні технології у неперервній освіті: Монографія / С. О. Сисоєва, А. М. Алексюк, П. М. Воловик; за ред. С. О. Сисоєвої. – К.: ВІПОЛ, 2001. – 502 с.
3. Хлебнікова Т. М. Ділова гра як метод активного навчання педагога: навч.-метод. Посібник / Т. М. Хлебнікова. – Х.: Основа, 2002. – 80 с.
4. Щербань П. М. Навчально-педагогічні ігри у вищих навчальних закладах: Навч. посіб. – К.: Вища шк., 2004. – 207 с.

*Стаття надійшла до редакції
04 листопада 2022*

ВИКОРИСТАННЯ ПРОЕКТНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ У ПРОФЕСІЙНІЙ ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ ВЧИТЕЛІВ

УДК 378.011.3 – 051:37.091.313

ГАЛЬЯНОВА О.А.

*викладач факультету педагогіки та фінансово-економічної діяльності
КЗВО «Вінницький гуманітарно-педагогічний коледж»*

The article reveals the importance of projects, project activities and project technology in the training of future teachers. An attempt was made to determine the conditions for the organization of the project activity and the use of project technology in the teaching of college students. The essence of the concepts «project», «method of projects», «project technology» is revealed.

Ключові слова: *проект, метод проектів, проектна технологія, проектна діяльність, педагогічна компетентність, типи проектів.*

Постановка проблеми. Значний розрив між потребами системи освіти та рівнем готовності педагогів до їх реалізації актуалізує необхідність підвищення їх професійної компетентності шляхом використання сучасних педагогічних